

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XLIII. De causa timoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

morum iam dictam, timore presenti potest homo F timere futurum timorem.

ARTICVLVS V.

Vtrum ea, contra quae non est remedium, magis timeantur.

Vtrum repentina magis timeantur.

Infr. q. 48. art. 3. ad 3.

Cap. 5. ante med. to. 6.

Ca. 8. in fin. tom. 5.

Ca. 6. a med. tom. 1.

Artic. 3.

li. 1. aliquotulum a medio.

Toto citato in argum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur: quod insolita & repentina non sint magis terribilia. Sicut enim spes est de bono, ita timor est de malo, sed experientia facit ad augmentum spei in bonis. ergo etiam facit ad augmentum timoris in malis.

¶ 2 Præ. Philosophus dicit in 2 Rhet. * quod magis timeantur non qui acuta sunt ira, sed mites & astuti: constat autem quod illi qui acuta ira sunt, magis habent subitotus motus. ergo ea quae sunt subita, sunt minus terribilia.

¶ 3 Præ. Quae sunt subita, minus considerari possunt: sed tantum aliqua magis timeantur, quantum magis considerantur. unde Philosophus dicit in 3. Ethi. * quod aliqui videntur fortes propter ignorantiam, qui si cognouerint quod aliud sit, quam suspicantur, fugiant. ergo repentina minus timeantur.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in 2. Confes. * Timor insolita & repentina exhorrescit, rebus quae amantur aduersantia, dum precauet securitati.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, * obiectum timoris est malum imminens, quod non de facili repellitur: hoc autem ex duobus contingit, scilicet ex magnitudine mali, & ex debilitate timentis: ad utrumque autem horum operatur, quod aliquid sit insolitum & repentinum. Primum quidem facit ad hoc, quod malum imminens maius appareat. Omnia enim corporalia & bona, & mala quantum magis considerantur, minora apparent, & ideo sicut propter diuturnitatem dolor presentis mali mitigatur, ut patet per Tullium in 3. de Tullul. quaestionibus * ita et ex praemeditatione minuitur timor futuri mali. Secundum, aliud esse insolitum & repentinum facit ad debilitatem timentis, in quantum subtrahit remedia, quae homo potest preparare ad repellendum futurum malum, quod esse non possunt, quoniam ex improviso malum occurrit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod obiectum spei est bonum, quod quis potest adipisci: & ideo ea quae augmentant potestatem hominis, nata sunt augere spem, & eadem ratione diminuerent timorem, quia timor est de malo, cui non de facili potest resisti. Quia igitur experientia facit hominem magis potentem ad operandum, ideo sicut auget spem, ita diminuit timorem.

AD SECVDVM Dicendum, quod illi qui habent iram acutam, non occultant eam: & ideo nocumeta ab eis illata non ita sunt repentina, quin prauidcantur, sed homines mites & astuti occultant iram: & ideo nocumentum quod ab eis imminet, non potest prauideri, sed ex improviso aduenit. & propter hoc Philosophus * dicit, quod tales magis timeantur.

AD TERTIVM Dicendum, quod per se loquendo, bona uel mala corporalia in principio maiora apparent, cuius ratio est, quia unumquodque magis apparet contrario iuxta se posito. unde cum aliquis a paupertate ad diuitias transit, propter paupertatem praexistentem diuitias magis aestimat: & e contrario, diuites statim ad paupertatem deuenientes, eam magis horrent, & propter hoc malum repentinum magis timeantur, quia magis uidetur esse malum. sed potest propter aliquod accidens contingere, quod magnitudo alicuius mali, lateat, puta, cum hostes se insidiosè occultant, & tunc uerum est, quod malum ex diligenti consideratione fit terribilius.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod ea quae non habent remedium, non sint magis timeanda. Ad timorem enim requiritur, quod remaneat aliqua qua spes salutis, ut supra dictum est: * sed in malis quae non habent remedium, nulla remanet spes salutis. ergo talia mala nullo modo timeantur.

¶ 2 Præ. Malo mortis nullum remedium adhiberi potest. non enim secundum naturam potest esse reditus a morte ad uitam, non tamen mors maxime timeatur, ut dicit Philosophus in 2. Rhet. * non ergo ea magis timeantur, quae remedium non habent.

¶ 3 Præ. Philosophus dicit in 1. Eth. * quod non est magis bonum quod est diuturnius, eo quod est unius diei: neque quod est perpetuum, eo quod non est perpetuum. ergo eadem ratione neque maius malum: sed ea quae non habent remedium, non uidentur differre ab aliis nisi propter diuturnitatem, uel perpetuitatem. ergo propter hoc non sunt peiora, uel magis timeanda.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 2. Rhet. * quod omnia timeanda sunt terribiliora, quaecumque, si peccauerint, corrigi non contingit, aut quorum auxilia non sunt, aut non facilia.

RESPON. Dicendum, quod obiectum timoris est malum. unde illud quod facit ad augmentum mali, facit augmentum timoris: malum autem augetur non solum secundum speciem ipsius mali, sed etiam secundum circumstantias, ut ex supra dictis apparet. * Inter ceteras autem circumstantias diuturnitas, uel etiam perpetuitas magis uidetur facere ad augmentum mali. Ea enim quae sunt in tempore, secundum durationem temporis quodammodo mensurantur. unum, si pati aliquid in tempore tanto est malum, pati idem in duplo tempore apprehenditur ut duplatum. & secundum hanc rationem pati idem in infinito tempore, quod est perpetuo pati, habet quodammodo infinitum augmentum: mala autem quae postquam aduenierint, non possunt habere remedium, uel non de facili, accipiuntur ut perpetua uel diuturna. & ideo maxime redduntur timeanda.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod remedium mali est duplex. Vnum, per quod impeditur futurum malum, ne adueniat, & tali remedio sublati auferri spes, & per consequens timor, unde de tali remedio nunc non loquimur. Aliud remedium mali est, quod malum iam praesens remouetur, & de tali remedio nunc loquimur.

AD SECVDVM Dicendum, quod licet mors sit irremediabile malum, tamen quia non imminet de prope, non timeatur, ut supra dictum est. *

AD TERTIVM Dicendum, quod Philosophus ibi loquitur de per se bono, quod est bonum secundum speciem suam, sic autem non fit aliquid magis bonum propter diuturnitatem, uel perpetuitatem, sed propter naturam ipsius boni.

QVAESTIO XLIII.

¶ Super quaestio. quadragesima sexta articulum primum.

De causa timoris, in duos articulos diuisa.

INDE considerandum est de causa timoris.

Et circa hoc quae sunt duo. ¶ Primum, utrum causa timoris sit amor. ¶ Secundum, Vtrum causa timoris sit defectus.

IN quaestione quadragesimo tertio, tota nihil scribendum occurrit, nisi ex utroque articulo attentum te reddere, ut discas causas passionum cognoscere, & discernere, ex parte obiecti & subiecti &

ARTICVLVS PRIMVS. A

ARTICVLVS II.

Vtrum causa timoris sit amor.

Vtrum causa timoris sit defectus.

& secundum singulas conditiones obiecti proprias causas, & diuersimode constituendo eas, sicut respondere ad quaestiones de causis passionum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod amor non sit causa timoris. Illud enim quod in

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quod defectus non sit causa timoris. Illi enim qui potentiam habent, maxime timentur, sed defectus contrariatur potentiae, ergo defectus non est causa timoris.

Rhet. 26.

¶ 2 Præterea. Illi qui iam decapitantur, maxime sunt in defectu, sed tales non timentur, ut dicitur in 2. Rhetor. ergo defectus non est causa timoris.

Li. 2. Rhetor. cap. 5. circa med. tom. 6.

¶ 3 Præterea. Decertare, ex fortitudine provenit, non ex defectu, sed decertantes timentur eos qui pro eisdem decertant ut dicitur in 2. Rhet. ¶ ergo defectus non est causa timoris.

Li. 2. Rhetor. c. 5. ante med. dium to. 6.

SED CONTRA. Contrariorum contraria sunt causa: sed diuitie, & robur, & multitudo amicorum, & potestas excludunt timorem, ut dicitur in 2. Rhetor. ¶ ergo ex defectu horum timor causatur.

Eod. li. & c. postmed. to. 6.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, duplex causa timoris accipi potest. una quidem per modum materialis dispositionis ex parte eius qui timetur, alia per modum causae efficientis ex parte eius qui timetur. Quantum igitur ad primum, defectus per se loquendo, est causa timoris. Ex aliquo enim defectu uirtutis contingit, quod non possit aliquis de facili repellere imminens malum, sed tamen ad cauendum timorem requiritur defectus cum aliqua mensura. Minor enim est defectus qui causat timorem futuri mali, quam defectus consequens malum praesens, de quo est tristitia: & adhuc esset maior defectus, si totaliter sensus mali auferretur, uel amor boni, cuius contrarium timetur. Quantum uero ad secundum, uirtus & robur, per se loquendo, est causa timoris, ex hoc enim quod aliquid, quod apprehenditur ut nocuum, est uirtuosum, contingit quod eius effectus repellere non possit: contingit tamen per accidens, quod aliquis defectus ex ista parte causat timorem, in quantum ex aliquo defectu contingit, quod aliquis uelut inocumentum inferre, puta propter iniustitiam, uel quia ante laesus fuit, uel quia timet laedi.

Artic. practe.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ratio illa procedit de causa timoris ex parte causae efficientis.

AD II. Dicendum, quod illi qui iam decapitantur, sunt in passione praesentis mali, & ideo iste defectus excedit mensuram timoris.

AD III. Dicendum, quod decertantes timetur non propter potentiam, qua decertare possunt, sed propter defectum potentiae, ex quo contingit, quod se superaturos non confidunt.

QVAESTIO XLIII.

¶ Super quaestio quadragesima quarta articulum primum.

De effectibus timoris, in quatuor articulos diuisa.

IN 1. ar. q. 44. dubium occurrit, eo quod responso ad 3. contrariatur corpori ar. & uniuersali doctrinae de consonantia motus corporalis, & motus animalis in passionibus. nam secundum uniuersalem doctrinam in corpore tracta, sicut timor consistit in contractione animi, ita transmutatio illi unita in contractione caloris spirituum & tamen in ratione, ad tertium

DEINDE considerandum est de effectibus timoris.

ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum timor faciat contractionem.

¶ Secundo, Vtrum faciat consiliatos.

¶ Tertio, Vtrum faciat tremorem.

¶ Quarto, Vtrum impediatur operationem.

Prima Secunda S. Thomae.

Inf. ar. 2. co. Et 2. 2. q. 19. Ar. 9. ad 3. Ar. 15. ad 1. 8. Tract. 9. artic. med.

Li. 2. Rhetor. c. 5. tom. 6.

Li. 2. Rhetor. c. 5. ante med. dium to. 6.

quæst. 33. in prin. tom. 4.

ma. fa. o. fo. n. fia. cir. agis. t. in. da. ore. ap. tio. rpe. um. re. re. etua. a. um. iur. i. fert. dio. quo. dio.

3. pro. ar. 1.

4. ar. 27.

in corp. 2.